Praktijkervaringen 2025 op het Veen-Natuur Melkveebedrijf Hegewarren

Wat leren we van boeren op nat veen?

2025 was het eerste volledige jaar waarin het Veen-Natuur Melkveebedrijf Hegewarren draaide vanuit de gekozen uitgangspunten: een hoog waterpeil, een extensieve bedrijfsvoering en maximale benutting van eigen gras. Het bedrijf dient als praktijklocatie voor de vraag die veel Friese melkveehouders op veen bezighoudt: hoe blijft melkveehouderij rendabel wanneer waterpeilen stijgen en maatschappelijke eisen toenemen?

De ervaringen van het afgelopen jaar geven waardevolle inzichten voor melkveehouders die nadenken over peilverhoging, extensivering of meer natuurinclusieve bedrijfsvoering. In dit artikel staan de belangrijkste lessen uit de praktijk. Artikelen over de resultaten in de duurzaamheid en economie volgen.

Ervaringen met landgebruik

Beweiden bij een hoog waterpeil blijkt goed mogelijk

Een van de belangrijkste conclusies uit 2025 is dat intensieve beweiding goed mogelijk blijkt bij een drooglegging van gemiddeld 40 centimeter. Het groeiseizoen verliep gunstig en resulteerde in ruim 4.000 uur weidegang, verdeeld over circa 210 dagen. Daarmee werd aanzienlijk meer weidegang gerealiseerd dan gebruikelijk op veel melkveebedrijven.

Opvallend was dat vernatting gedurende het grootste deel van het seizoen nauwelijks problemen veroorzaakte. Pas eind oktober werd het zo nat dat de beweiding moest worden beëindigd. Niet door de afnemende draagkracht in de percelen, maar op de toegangspaden naar de percelen. De praktijkervaring van 2025 laat zien dat een hoger grondwaterpeil niet automatisch betekent dat beweiden problematisch wordt in relatief een vrij droog jaar.

Kurzrasen biedt verrassend veel voordelen

Als beweidingssysteem werd Kurzrasen toegepast. Kurzrasen (Duits voor kort gras) is een beweidingssysteem waarbij koeien voortdurend een grasmat van ongeveer 3 tot 5 centimeter hoog begrazen. Het systeem staat ook bekend als Kurzrasenbeweiding.

Kurzrasen heeft als voordeel dat koeien steeds beschikken over jong, smakelijk en goed verteerbaar gras, waardoor de grasopname hoog blijft. Bij een grasopstand van 2.000 – 2.200 kg ds per ha, wordt met de beweidbare oppervlakte gestuurd op een stabiel aanbod. Hierbij is het systeem van draadloos weiden ondersteunend. Daarnaast wordt het grasland zeer efficiënt benut, met weinig vertrapping en weinig restgras, wat kan leiden tot een hogere opbrengst per hectare. De gemiddelde netto gewasproductie is ca. 7.000 kg droge stof per hectare geweest. In het voorjaar is gewasopbrengst verloren gegaan door inrichtings- en herstelwerkzaamheden aan de percelen. Het systeem vraagt wel om een goede afstemming van veebezetting en grasgroei.

De introductie van draadloos weiden verliep aanvankelijk moeizaam. Het bestaande weideritme werd in augustus verstoord door de introductie van draadloos weiden en er moesten regelmatig koeien worden opgehaald. Daardoor was eerder dan gewenst aanvullende kuilvoeding nodig. Na de introductie ging het draadloos weiden soepel.

De ervaring uit Hegewarren is dat Kurzrasen op natte veengrond een serieus alternatief kan zijn voor meer traditionele beweidingssystemen. Het systeem wordt in 2026 voortgezet in combinatie met draadloos weiden.

Grasproductie blijft op peil

Ondanks het hogere waterpeil, het ontbreken van kunstmest en de extensieve bedrijfsopzet werd een netto grasopbrengst gerealiseerd van ongeveer 7 ton droge stof per hectare, waarbij moet worden opgemerkt dat door de herinrichting van de percelen in het voorjaar opbrengst is gemist.

Wel neemt het belang van goed management toe. Met wekelijkse grashoogtemeting wordt de grasgroei in de gaten gehouden. Er wordt gewerkt met lichte snedes en jong gras om de voederwaarde hoog te houden. Het maaimoment ligt rond de 4500-4700 kg/ds/ha. Met een stoppellengte van 7 cm laten we ca. 2000-2200 kg ds/ha aan stoppel staan, wat resulteert in een netto opbrengst van 2.500 kg ds per maaisnede in het voorjaar. De combinatie van jonge snedes, veel weidegang en tijdige benutting blijkt cruciaal om de koeien goed op productie te houden. Hierdoor laat je wel wat opbrengst liggen.

Muizen beschadigen de graszode

In het najaar werden de eerste signalen van toenemende muizenactiviteit zichtbaar. Hoewel dit in 2025 nog geen opbrengstverlies veroorzaakte, wordt voor de komende jaren rekening gehouden met mogelijke schade aan de grasmat en gewasproductie.

Ervaringen met de veestapel

Jerseys deden het naar wens in de extensieve bedrijfsopzet

Het bedrijf werkt met een Jersey-veestapel en een extensieve melkproductie van circa 5.500 kg melk per hectare. De combinatie van Jerseys, veel weidegang en gras als belangrijkste voederbron sluit goed aan bij de bedrijfsdoelstellingen.

De melkproductie van de jonge veestapel kwam gemiddeld uit op bijna 7.500 kg meetmelk per koe, door de hoge gehalten van 5,96% vet en 4,27% eiwit.

Veel vers gras in het rantsoen

Dankzij het gunstige weideseizoen bestond ongeveer 28% van het rantsoen uit vers gras. Dat leverde niet alleen een hoge grasbenutting op, maar droeg ook bij aan de gewenste extensieve bedrijfsvoering.

De praktijkervaring is dat een hoge versgrasopname helpt om het weideritme langer vast te houden en de behoefte aan bijvoeding uit te stellen. Goed beweidingsmanagement blijkt daarbij minstens zo belangrijk als de hoeveelheid gras die beschikbaar is.

Gezonde veestapel blijft uitgangspunt

De belangrijkste les van 2025 is misschien wel dat er binnen een natuurinclusief systeem geen concessies mogen worden gedaan aan diergezondheid. Het uitgangspunt in Hegewarren is helder: als gezondheid of welzijn onder druk komt te staan, moet het systeem worden aangepast en niet andersom.

De monitoring met sensoren levert veel informatie op. Vooral de vroegtijdige signalering van gezondheidsproblemen via de bolussen wordt positief beoordeeld.

Voorjaarskalven blijkt goed uitvoerbaar

De voorjaars kalvende strategie kon in 2025 worden voortgezet. Het streven is om zoveel mogelijk koeien in het voorjaar te laten afkalven, waarbij een overloop van afkalvende dieren in de herfst wordt geaccepteerd. Deze aanpak ondersteunt de doelstelling om zoveel mogelijk melk uit vers gras te produceren.

Minder krachtvoer is de volgende uitdaging

Een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren is het verlagen van het krachtvoerverbruik en het eiwitniveau in het rantsoen. Dat wat daarin mogelijk is

moet worden ervaren. Er worden geen concessies gedaan in de diergezondheid. In 2025 lag het ruw eiwitgehalte van het totale rantsoen op 176 gram per kilogram droge stof. Dat is hoger dan gewenst vanuit ammoniak- en fosfaatdoelen.

De uitdaging is om dezelfde dierprestaties te behouden met meer eigen gras, een betere benutting van ruwvoer en minder aangevoerd krachtvoer.

Conclusie

De praktijkervaringen uit 2025 laten zien dat melkveehouderij op nat veen, onder de groei- en weersomstandigheden van dat jaar, meer mogelijkheden biedt dan vaak wordt gedacht. Een hoog waterpeil en extensieve bedrijfsvoering hoeven niet ten koste te gaan van grasproductie, beweiding of diergezondheid. Integendeel: met een passende veestapel, veel aandacht voor graslandmanagement en een flexibel beweidingssysteem zoals Kurzrasen blijken goede resultaten haalbaar.

De ervaringen van beide bedrijfsleiders laten zien dat goed management het verschil kan maken. Minder input en hulpmiddelen vragen meer van de ondernemer, maar bieden tegelijkertijd kansen om de bedrijfsvoering slimmer en efficiënter in te richten.

Tegelijkertijd blijft het verdienmodel de grootste uitdaging. Technisch lijkt veel mogelijk, maar economisch vraagt een veen-natuurinclusieve melkveehouderij nog om verdere ontwikkeling van nieuwe inkomstenstromen en passende beloningen voor maatschappelijke prestaties. Juist daarom zijn de ervaringen uit Hegewarren zo waardevol: ze laten zien waar kansen liggen én waar nog werk aan de winkel is.